

ÍGY ÍRTUNK MI

~ Válogatás a XX. századi nyugati magyar emigráció sajtójából ~

Szabad Európa Rádió

1967. május 1.

Sulyok Vince : Nyugati levél

Műsorvezető: NYUGATI LEVELEK sorozatunkban felolvassuk Sulyok Vince oszlói levelét.

Narrátor: Bartók Bélával és Kodály Zoltánnal világviszonylatban is élvonalba került néhány évtizeddel ezelőtt a magyar zene. Különösen Bartók kompozíciói jelentettek újat és eredetit, tematikailag éppúgy, mint a zenei technika dolgában. A modern zene, a huszadik század zenéjének történetében joggal illeti meg őt külön fejezet, alkotásainak hódító utja még ma, több mint húsz évvel halála után is változatlanul is egyre tart még. S lényegében ugyanezt mondhatjuk el március elején elhunyt Kodály Zoltán nevééről és életművéről is, mely különösen az angolszász világban aratott jelentős sikereket az elmúlt évek folyamán.

Sokáig úgy tetszett azonban, hogy a magyar zene eme két óriása után nehezen, vagy egyáltalán nem tudunk világviszonylatban is jelentős alkotótehetséggel jelentkezni újból, ki tovább erősíthette és öregbithette volna a magyarság zenei hírnevét. Az aggodalmakat különösen indokoltá tette az a magyarországi kultúrpolitika, mely adminisztrációs intézkedéseivel, maradi felfogásával és izlésével úgyszólván teljesen elszigetelte a magyar zenét és annak művelőit a nagyvilág, elsősorban Nyugateurópa, zenei áramlataitól, kísérleteitől. Utkeresésétől.

Az utóbbi évek folyamán azonban egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy – ha egyelőre csak egyetlen egy zeneszerző erejéről is! – de sikerült újból felzárkoznunk a nemzetközi mezőnyben, még hozzá olyan mértékben, hogy ennek az egyetlen magyar zeneszerzőnek a működését máris korszakalkotónak nevezik nemzetközi zenei szakkörökben. Máris – pedig ennek a magyar zeneszerzőnek mindössze tiz szabad év állott a rendelkezésére ahhoz, hogy ezeket az eredményeket elérje. S ráadásul ezek az évek is, legalábbis a kezdetiek, bővelkedtek a hazátlanságból adódó egzisztenciális és lelki problémákkal. Egy aránylag fiatal emberről van szó: idén lesz 44 éves. A jelek szerint itélve most van alkotóerejének és alkotókedvének teljében.

A magyar zenének ezt az új nagy ígértét és egyéniségét Ligeti Györgynek hívják.

Ligeti György az erdélyi Dicsőszentmártonban született 1923-ban, zenei tanulmányait a kolozsvári konzervatóriumban és a budapesti Zeneművészeti Főiskolán végezte. Tanárai közül elsősorban Veress Sándornak és Farkas Ferencnek köszönhet sokat. Az ötvenes évek elejétől ő maga is tanár volt a Zeneművészeti Főiskolán, az összhangzattan és az ellenpontozás tanára, s ilyen minőségben több fontos zeneelméleti könyvet és tankönyvet adott ki. 1956 végén ő is elhagyta Magyarországot, s először Bécsben, majd Kölnben telepedett le, később pedig Svédországban élt egy ideig. 1964-ben tagjául választotta őt a svéd királyi zeneakadémia, ahol zenepedagógiai munkásságával is jelentős eredményeket ért el.

Ennél azonban sokkalta fontosabb az az átütő siker, amelyet zeneszerzőként vivott ki nemzetközi viszonylatban, mint a modern zene egyik új ágazatának, az elektronikus zenének tulajdonképpeni létrehozója és máig legkiemelkedőbb művelője. Az elért nemzetközi megbecsülés egyik megnyilatkozása volt az is, hogy 1964-ben „Apparitions” című kompozíciójának ítelték oda Société internationale de la musique contemporaine, azaz a Mai zene nemzetközi szövetségének nagydíját.

Talán svédországi működésének következtében is, de különösen nagy népszerűség és megbecsülés veszi körül Ligeti Györgyöt egész Skandinávia-szerte. A legjelentősebb dán irodalmi-kulturális folyóirat, a Vindrosen, tavalyi karácsonyi számában huszonhat oldalas mellékletet közölt Ligetinek a zeneformáról szóló nagyfontosságú tanulmányával kapcsolatban. A mellékletben a dán zenei és irodalmi élet nyolc jelentős

személyiségét szólaltatta meg Ligeti zeneelméleti és zeneszerzői munkásságával kapcsolatban, akik az osztatlan elismerés hangján méltatták a magyar művész eredményeit és jelentőségét.

Röviddel ezelőtt pedig Oszlóban járt Ligeti György, norvég zenei körök meghívására. A Munch-múzeum hipermodern, csupaüveg nagytermében tartott előadást, melyen a norvég főváros úgyszólván valamennyi zeneszerzője és zenei szaktekintélye megjelent. Ligeti előadóként is a legkitünőbbek közül való. A norvég sajtó elragadtatva számolt be az eseményről, melynek fénypontja és hosszú időkre feledhetetlen élménye a magyar zeneszerző egyik legujabb művének, a Lux Eterná-nak hangszalagról történő lejátszása volt.

A legnagyobb norvég napilapnak, az Aftenposten-nak adott fényképes nyilatkozatában hosszasan elidőzött Ligeti életének 1956-ig terjedő időszakánál. Annál a totális elszigeteltségnél, amely teljesen lehetetlenné tette számára a nyugati modern zene legfrisebb törekvéseinek megismerését. Munkái, melyeket főiskolai tanári elfoglaltsága mellett 1956 előtt komponált, a bemutatás és a kiadás legkisebb remény nélkül zsufolódtak össze íróasztalfiókjában. Mai alkotásaihoz, Ligeti „mai” művészi-esztétikai felfogásához mérve természetesen csak kezdeti próbálkozások voltak ezek. Annál csodálatosabb az az üstökös-szerű pálya, amit Ligeti a nyugati világban töltött egy évtizede alatt futott be. Korunk Sztravinszkijának nevezik, az elektronikus zene legkiválóbb művelőjének ismerik el, s egy-egy új alkotásának ősbemutatója, miként tavaly Stockholmban a Requiem-é is, nagy nemzetközi zenei eseménynek számít.

Zenei elmélete és az erre az elméletre felépülő zenéje gyökeresen újat jelent a zenetörténetben. „Nem hiszem, mondta Oszlóban, hogy a zene pusztán dallamból, ritmusból és összhangból áll. Vannak más értékskálák is, mint például a dinamika és a térhatás.”

„Atmoszférák” című 1961-ben komponált műve csupán sűrűszövésű hangtömegből áll, mely egységes és finom szövetével teljesen betölti a zeneteret. A mű zenei formáját ennek a sűrű és egységes hangmasszának a belső mozgása artikulálja. Az élmény, melyet ennek a zenének a meghallgatása szerez, igen kevésbé hasonlít korábbi tradicionális zenei élményeinkhez, de mindenképpen és rendkívüli mértékben fascinátor. – Nagy érdeklődéssel várják a zenei világban, hogy sikerül-e Ligetinek újszerű zenei módszerével az operazenét is megújítani. Első készülő operájának a stockholmi operaházban lesz az ősbemutatója, előreláthatólag két éven belül.

Műsorvezető: NYUGATI LEVELEK sorozatunkban Sulyok Vince levelét olvastuk fel.

Szabad Európa Rádió

1967. május.

Sulyok Vince : Bergeni ünnepi játékok

Műsorvezető: Sulyok Vince beszámolóját olvassuk fel a norvégiai Bergenben jövő héten kezdődő ünnepi hetek műsorának várható érdekességeiről.

Hang I: Tizenötödik alkalommal kerülnek most megrendezésre a bergeni ünnepi játékok. A fesztivál időtartamának 18 napja alatt 92 különböző eseményre kerül sor az idén, vagyis körülbelül többre, mint tavaly.

A hangversenyek hétszáz esztendősi koronázási palotában, a Hakonshallban /ejtsd: Hókonszhall/, a bergeni Hangversenypalotában, a Székesegyházban, Mária-templomban, valamint a Troidhaugen-on, Grieg múzeumá átalakított egykori villájában kerülnek megrendezésre. A hangversenyek mellett jelentős színházi tevékenységre és több kiállításra is sor kerül a fesztivál idején.

Lássuk most röviden az idei ünnepi játékok legígéretesebb műsorszámait.

Hang II: Ami a hangversenyprogramot illeti, a megnyitó- és zárókoncerteket – a tradíciókhoz híven - s város több mint 200 éves zenekara, a Musikselskabet Harmonien végzi, túlnyomó részben norvég művek, Grieg és Saeverud

alkotásainak bemutatásával. Nagy várakozás előzi meg a híres lipcei Gewandhaus-zenekar föllépését, amely Vaclav Neumann vezényletével többek közt Beethoven 2. Szimfóniáját, Grieg négy szimfónikus ténacát, Brahms 1. Hegedüversenyét és Dvorak 5. Szimfóniáját adja elő. Az Ószlói Filharmónikusok műsorán Hindemith, Brahms, Csajkovszkij és norvég művek szerepelnek, Öivin Fjelstad vezényletével. A Trolldhaugenon az ünnepi játékok tartama alatt minden este megrendezésre kerülő úgynevezett intim-koncerteknek egyetlen tárgya Grieg különböző alkotásainak az előadása norvég és skandináv művészek közreműködésével. Mikor az időjárás ezt megengedi, a villa kertjében rendezik a koncerteket, s ezeknek a kerti hangversenyeknek különös varázst szoktak kölcsönözni a nyáreleji északi fehér éjszakák, a maguk ezüstös derengésével. Az idej előadóművészek közül Etna Skaug, Kjell Baekkelund, Robert Levin, Arve Tellefsen és Elisabeth Söderström neve emelkedik ki, a bemutatásra kerülő Grieg-művek között pedig különböző humoreszkek, norvég népdalfeldolgozások, balladák és szonáták szerepelnek. – A zenei élet további fontos eseményei közé tartozik Igor Oistrach és Vladimir Askenazy föllépése; Oistrach Beethoven, Schubert, Weinberg és Paganini-műveket hegedül, Askenazy pedig Mozart, Beethoven és Schuman-műveket játszik zongorán. Korunk modern kísérleti zenéjének kedvelői nagy várakozással tekintenek Karleinz Stockhausen föllépésére, aki az elektónikus zene kezdeményezője és Ligeti mellett legkiválóbb művelője, valamint az úgynevezett totálisan determinált zenei szerkesztés elméletének megalkotója. Koncertjére május 29-én kerül sor a Hakonshall 700 éves falai között.

Ami az operaelőadásokat illeti, két sokat ígérő vendégszereplésre kerül sor az idén: a dániai Arhusból/ejtsd:Órhusz/ a Jydske/ejtsd:Jüdszke/ Opera Verdi “Trubadúr”-ját adja elő, a düsseldorfi Deutsche Oper am Rhein pedig Joseph Haydn 1959-ben Budepsten újra fölfedezett érdekes operáját, a “L’infedelta delusa”-t, azaz a póruljárt hűtlent játsza. Az oszlói Norvég Színház balettsoportja többek között Csajkovszkij Hattyuk tavá-nak előadásával szerepel.

A bergeni ünnepi játékoknak általában mindig akad Magyar vonatkozása és színtöltje is – idén sajnos mindössze kettő, az egyik Bartók Béla “Csodálatos mandarin”-jának a színrevitele a koppenhágai Királyi Balettyüttes által, a másik pedig Kodály Zoltán “Este” című vegyeskari dalművének előadása a Norske Solistkor programjának keretében.

Hang I: A fesztivál színházi vonatkozása közül a következő műsorszámok emelkednek ki: a bergeni Nationale Scene Ibsen “Vadkacsá”-ját, valamint a lengyel Mrozek “Tangó”-ját adja elő; a svédországi Malmö városának színháza Strindberg “III. Gusztáv”-jával szerepel. Nagy várakozás előzi meg a prágai Fekete Színház bergeni vendégszereplését is. Műsoruk címe: “A ráncok alatt”.

Az oszlói Nemzeti Színház egyik nagy tavaszi bemutatósikerét, a norvég Hans Wiers-Jensen “ Anne Pedersdotter” című drámáját viszi színre a bergeni ünnepi játékok során.

Hang II: Az idej fesztivállal egyébként a rendezőség új rétegek megnyerésére is kísérletet tesz: az ifjuságéra. A legifjabb generációt bábjátékok rendezésével próbálják aktivizálni, a teenager-nemzedéket pedig jazz-koncertek és dalestek beiktatásával, míg a költészet idősebb és fiatalabb kedvelői számára néhány költői előadást szerveznek.

Az ünnepi játékok ideje alatt több kiállítás is megrendezésre kerül, így a nagy norvég expresszionista festő, Edvard Munch alkotásaiból két helyütt is: a Rasmus-Meyer-gyűjteményben korai korszakainak képeit, a Bergeni Képtárban pedig 1909 után készült festményeit mutatják be bő válogatásban. A Bergeni Művészegylet helyiségeiben ugyanakkor az absztrakt művészet hívei tekinthetik meg az 1921-ben született Gunnar S. Gundersen non-figuratív faldiszeit, míg a Nyugatnorvég Műipari Múzeumban Synnöve Aurdal 1950-től napjainkig készült gobelinjei és szőnyegek kerülnek bemutatásra.

Műsorvezető: Sulyok Vince ismertette a jövő héten kezdődő bergeni ünnepi hetek műsorának fő érdekességeit.

Szabad Európa Rádió

1967. május 29.

Sulyok Vince : Nyugati levél

Műsorvezető: NYUGATI LEVELEK...Felolvassuk Sulyok Vince oszlói levelét.

Narrátor: Az az útszéli jelzőtábla, amely arról tudósított bennünket, hogy a norvég-svéd országhatár egy kilométerre van előttünk, nem ért túlzottan váratlanul bennünket, hiszen a fővárosból, Oszlóból kiindulva szabályos időközönként bukkantak fel hasonló jelzőtáblák a műút mentén, tájékoztatva az éppen aktuális kilométertávolságról. Tréfából és kíváncsiságból lefordítottam egyszer norvégra a "határsáv" kifejezést, s megkérdeztem egyik északi ismerősömet, sejtí-e, mit jelent gyakorlatilag ez a kifejezés. Nem sejtette. Sőt, nem is értette egészen, mivelhogy ez a fogalom itt Skandináviában sem elméletileg, sem gyakorlatilag nem létezik. Hosszasan kellett hát neki magyaráznom, hogy a határsáv az a több kilométernyi mélységű zóna a tényleges országhatár előtt, amelybe – például Magyarországon – már illetéktelenül, indokolatlanul és külön engedély nélkül nem léphet be senki. "Magyar állampogár se?" – kérdezte norvég ismerősöm kicsit meghökkenve. Meghökkenése tovább fokozódott, mikor megtudta, hogy elsősorban Magyar állampolgár nem léphet a határsávba! – S végül is abban egyeztünk meg, hogy a határsáv-rendszernél tulajdonképpen kettős határa van az illető országnak: a belső, ahol a határsáv elkezdődik, s a külső, ahol az ország ténylegesen érintkezik egy másik országgal. "S mit csinál az, akinek a határsávban van a hűttája, azaz a nyaralója?" – kérdezte még ismerősöm a norvég élet tipikus adottságaiból kiindulva. Norvégiában ugyanis igencsak ritka az olyan család, amelynek ne állana rendelkezésre az ország egyik-másik esetleg több helyén is, szép, fürdésre, sielésre, halászásra és pihenésre alkalmas kis faházikó.

Ennek a kis beszélgetésnek a felelevenítésével csak azt kívántam hangsúlyozottabban illusztrálni, milyen jóleső és kellemes érzésekkel értesültünk az említett útszéli jelzőtáblán arról, hogy autónkkal egy kilométerre megközelítettük már az országhatárt, anélkül persze, hogy akár rendőrnek, katonának avagy pénzügyőrnek színét is láttuk volna egész utunkon. Mostantól kezdve enyhe lejtőn gurultunk lefelé; oldalt különféle benzinállomások feliratai tudósítottak bennünket arról, hogy Esso, Shell, illetve BP-benzinnel norvég földön utoljára náluk tölthetjük fel tartályunkat. Aztán hirtelen kettévált a műút, s jobb és baloldali karja kis sárga épületet ölelt körül, melyen óriási norvég zászlót lobogtatott a friss tengeri szél. Lelassítottunk, sőt egy pillanatra le is álltunk az autóval az épület bejáratával szemközt, ahol aranybetűs table hirdette, hogy az ajtón belül az állami vámhivatal található. Vámtisztet, határőrt vagy akárcsak határsorompót azonban továbbra sem fedezhetünk fel sehol. Ellenben ott láttuk magunk előtt a csodálatos svinesundi/ejtsd: szivneszúndi/ panorama: több mint 400 méter hosszú, elegáns vonalú hidat, amelynek 156 méteres középső íve teljes 65 méter magasságban nyúlik át karcsún, szinte anyagtalannul-könnyedén az alatta kéklő fjord ragyogó tükre fölött. A fjord két partján fenyőfákkal borított ligetes hegyoldalak, teleszórva számtalanul sok, fából épült, színes kis nyaralóval. Egészen alul csónakházak nézték tükörképüket a mélykék vízben, mely tele volt könnyű lepkeként libegő vitorlásokkal, sebesen száguldó motorcsónakokkal és kirándulóhajókkal. Az innenső partok házacskáinak udvarán norvég zászlók lobogtak a zászlórudakon, a tulsó partról pedig már svéd lobogók integettek vissza, az ott máé Svédország volt. A két országot elválasztó határvonal a hid közepén megy át, kettéválasztva azt is, meg alul a fjordot, a festői szépségű öbölt is. A gyakorlatban azonban mindennek sehol semi látható jele. A vizen teljsen szabadon cikáznak a hajócskák és csónakok a svéd parttól a norvég partig és vissza. A mi autónk is hasonlóképpen észrevétlenül gördült át a hid felezőpontján, mert ott sem állt sem határőr, sem finance, sem határsorompó. De minket is egészen lefoglalt a távány ritka természeti szépsége, s mire valahogy föleszmelkedtünk, már svéd földön is voltunk. A hid svédországi végénél lévő széles térségen, körülveve ujságos- és csokoládés- kioszkokkal, étteremmel, postaépülettel. A svéd állami hatóságok jelenlétéről a tér sarkában látható vörös házon lobogó óriás svéd zászló, valamint falán a cimeres aranybetűs table tanuskodik. Velünk és autónkkal azonban itt sem törődött senki. Leparkoltunk s az étterem tágas teraszán a napernyők alá telepedtünk le, hogy frissítőitalok mellett pihenjünk egy keveset, mielőtt utunkat Svédország belseje felé folytatnánk.

A fehér kerti székeken üldögélve óhatatlanul arra terelődött a szó: van-e vajon ehhez a svinesundi határállomáshoz hasonló hely széles e világon? A táj szépsége dolgában is persze, méginkább azonban ami a két skandináv ország: Norvégia és Svédország közti érintkezés és közlekedés egyedülálló szabadságát illeti!

Van-e még két nép e földön, amelyik ennyi nyitottsággal és bizalommal viseltette egymás irányában, mint svédek és norvégok? Akiknek ennyire nincsen félni és félténivalójuk egymástól? Akik a teljes szabadság, jószándék és bizalom jegyében ilyen testvéri módra sarkig tárnak egymás felé és előtt az országhatárok kapuit? Európa legtöbb államhatárán fegyveres őrök, szigorú vám- és útlevélvizsgálat állanak a szabad érintkezés útjában. Bizalmatlanság, gyanakvás, százados gyökerű gyűlölet néznek farkasszemet egymással a határsorompók százai mögül.

A svinesundi hid – had reméljük! – szimbóluma és előhírnöke a szabadság, bizalom és barátság ama légmentesnek, amely az elkövetkező évek-évtizedek során bizonyára egyre általánosabb jellemzője lesz majd Európa népei egymás közti érintkezésének. S talán nem nagyon sokára annak az ideje is eljön, amikor könnyedén és szabadon járhatunk országról országra körbe, mint ezt ma Svédország és Norvégia között tehetjük. A határsávok, aknamezők, szögesdrótok, állig fegyverzett határőrök, gyanakvó útlevélellenőrök korszaka pedig lejár, amint hogy a vámenőrzést is szükségtelenné teszi majd a mind szélesebb körben és alaposabban kifejlődő nemzetközi gazdasági együttműködés, a vámok leépítése

Mindez utópiának tűnik Reménytelenül távolinak és elérhetetlennek tetsző vágyalomnak? Aligha. Sok jele van máris annak, hogy kontinensünkön feltartóztatlanul egyre előrébb halad ez az örömdetes folyamat. Időközben pedig a svinesundi gyönyörű hidon, a két skandináv országot látogatva, évente addig is több száz ezer európai autos turista kap izelítőt az igazi szabadság, az igazi nemzetközi megértés és barátság légköréből.

Műsorvezető: NYUGATI LEVELEK című műsorunk hangzott el. Felolvastuk Sulyok Vince oszlói levelét.

Szabad Európa Rádió

1967. június 22.

Sulyok Vince : Nyugati levél

Műsorvezető: NYUGATI LEVELEK. Felolvassuk Sulyok Vince oszlói levelét.

Narrátor: Néhány nappal ezelőtt, egy hüvös, de tiszta estén Ole Mörk Sandvik, a norvég zenei élet köztisztelőben álló nagy öregjénél járhattam látogatásban. Nem sokkal előbb töltötte be kilencvenkettedik évét. A friss mozgású, szikár, eleven férfi azonban a valóságban hetven évesnek se látszott, főleg nem közep európai szemmértékkel nézve. Villája tágas, faburkolatu nappali szobájának ablakaiból a legcsodálatosabb oszlói panorama tárult elé, amiben valaha részem volt: a karalyban álló dombsorok kertes villáitól a völgykatlan mélyében elhelyezkedő központi városrészekig villanylámpák lüktető, sziporkázó tizezei izzottak a leszálló estében, visszatükröződve a görögös, apró szigetekkel teleszórt fjord holdas vizében.

A szoba sarkában, a kandallóban ropogva-lobogva égtek a fahasábok, mikor a kávéhoz telepedtünk a kandalló körüli karosszékekbe. A berendezés, a hatalmas zongorát leszámítva, norvég paraszttutorokból állt, köztük számtalan többszáz-éves muzeális értékű darabból. De nem kevésbé távoli korokba vitt vissza bennünket Ole Mörk Sandvik egyre szivesebben megeredő, egyre szinesebbé váló beszéde is. Messzi századok életére nyílt kilátás egy-egy mondata nyomán, de személyes élete élményeinek elmesélése is többnyire a múlt század végét idézte. Szinte látható közelbe került hozzánk a norvég hegyi tájak világa, a küzdelmes északi paraszti világ, melyben a táj és időjárás támasztotta ezernyi akadály és nehézség közepette szinte emberfeletti erőfeszítésekkel kellett megküzdenie az embernek az életért, megélhetésért. A dal, a zene szeretete azonban még a gondok és küzdelmek közepette is mindig elevenen élt ebben a büszke, szabadparaszti függetlenségét minden korban csorbíthatatlanul megőrző kis népben. S ezt a tényt kevesen tudják jobban értékelni nálunk, magyaroknál, akik megpróbáltatással, pusztulással teli történelmünk ellenére is Európa legnagyobb népdalgyűjteményével dicsekedhetünk.

Azt, hogy a norvég népdalkincsből olyan jelentős és értékes anyag mentődött meg, elsősorban Ole Mörk

Sandviknak köszönheti Norvégia. Sandvikban a múlt század legutolsó éveiben ébredt föl az érdeklődés és a kedv a népdalgyűjtő munkára, tehát nagyjából Bartók és Kodály hasonló célú magyarországi akciójával egyidejűleg. Az iparosodásnak és a városiasodásnak a századvégtől végbemenő rohamos terjedése láttán joggal mondhatjuk, hogy itt is a huszonnegyedik órában történt meg a népdal anyag összegyűjtése. Sandvik fáradhatatlanul dolgozott a népi kultúra, a norvég népi dallamvilág értékeinek föl kutatása és rögzítése érdekében. Öt-hat évtizeden át ugyyszólván minden nyarát a hegyekben és a termékeny, földmvelésre leginkább alkalmas völgymedencékben töltötte, faluról-falura, tanyáról-tanyára vándorolva. Megnyerő, közvetlen módorával ugyyszólván mindenütt sikerült bizalmat keltenie gyűjtőmunkája iránt. A dalokat, regéket, népi játékokat ismerők kézzől-kézre adták egymás között.

Sandvik úgy érezte, azzal fejezheti ki legjobban háláját, ha a lehető-legnagyobb pontosságra, hűvösségre törekszik följegyző munkája során. Erőszakkal kirekesztette magából a műzene által beleszugerált izlésbeli hatásokat. A paraszti énekesek ősi ösztöne helyeségének adott még akkor is igazat, amikor műzenei ismeretei összebékíthetetlenül ellenkeztek a hallottakkal. Minden, amit csak halott, a legkisebb ritmikai, tonális vagy szövegbeli változtatás nélkül s olyan hűséggel és pontossággal igyekezett papírra rögzíteni, ahogy csak kitellett tőle.

A kandalló meleg, hangulatos fénykörében ülve sajnálkozva fájlalta, hogy a Bartók és Kodály által oly gyakran használt fölvevőgéphez, a fonográfhoz, mely pedig a legbiztosabb, leghelyesebb módja let volna népdalgyűjtésnek, ő milyen ritkán jutott csak hozzá a kedvezőtlen körülmények folytán, melyek főleg anyagi természetűek voltak. Munkásságát és első publikációit ugyanis szinte általános fölhördülés és hosszú évtizedekig tartó rosszindulatu támadások sora követte, - ahelyett, hogy anyagiakkal segítették volna középiskolai tanári foglalkozásából élő s gyűjtőútjait saját maga finanszírozó Sandvikot. Kétségtelen persze, hogy az általa lerögzített és közzétett dalkincs valóban igen kevésbé, sokszor semmiben sem hasonlított azokhoz a népdalokhoz, helyesebben népdalfeldolgozásokhoz, melyek a műzene művelőinek közvetítésével s a közizlés kívánalmainak megfelelően édeskésre cukrozva váltak ismertté az akkori közönség széles rétegei előtt.

Az idő persze a kívánható legteljesebb mértékben Sandvikot, Sandvik tudományos módszerét, tárgyilagos-pontos lejegyzéseinek helyességét igazolta. Ma már minden norvég iskolásgyerek a Sandvik által szerkesztett s a norvég népdalkincs hamisítatlan-szirupozatlan eredeti anyagából fölépített énekeskönyvekből tanul egész Norvégia szerte. Hasonlóképpen a templomi zoltároskönyvek legértékesebb, legősibb anyaga is szintén Sandvik gyűjtőmunkájával került bele a többi ének mellé, hogy ma minden vasárnap és ünnepnapon az ország legkülönbözőbb részeiben és templomaiban csendülhessenek föl.

Sandvik, módszerének valóban tudományossá tétele és elfogatatása érdekében, doktori értekezését is a népdalgyűjtésnek és a norvég népdalkincsnek szentelte. Később, egyre szélesebb körbe eljutó szaktekintélyének segítségével sikerült azt is elérnie, hogy a norvég zene értékeinek őrzésére és ápolására külön zenei osztályt hozzanak létre a norvég nemzeti könyvtárként működő oszlói Egyetemi-könyvtárban.

Hosszu életének mérőföldköveiként számtalan nagyjelentőségű könyvet, gyűjteményt, szacikket, felvilágosító-és viatiratot sorolhatnánk föl, köztük például a norvég zene történetét, vagy a norvég népdalkincs szempontjából nagyfontosságú jelentősebb tájegységeket földolgozó mintegy féltucatnyi gyűjteményes kiadást. Zenei-tudományos munkássága mellett Sandvik legfontosabb működési területe azonban a zenepedagógia let. Ezen a téren elért eredményei – a körülmények szabta szűkebb lehetőségek közepette is – sokban emlékeztetnek Kodály Zoltán hasonló irányú törekvéseire és eredményeire. Mind Bartókról, mind Kodályról természetesen a legnagyobb megbecsülés hangján szólt Sandvik, műveik és munkásságuk kiváló ismeretében. Legtöbbet azonban a nála töltött este folyamán hajdani gyűjtőútjainak emlékeiről mondott. A csodálatos norvég hegyi tájakról, a mindössze hatvan-hetven évvel ezelőtti s mégis hihetetlenül távolinak tűnő kor furcsa világáról, embereiről, légköréről. A többszáz éves paraszti butorokkal berendezett szobában, a kandallóban lobogó nyirfahasábok és kávécsészék között égő gyertyák, régi idöket olyannyira hűen visszavarázsló fényénél feledhetetlen élmény volt a norvég zene eme kilcvenkét éves nagy öregjét hallgatni, aki ma is töretlen munkakedvvel dolgozik és tevékenykedik a norvég zene, a norvég népdal érdekében.

Műsorvezető: NYUGATI LEVELEK. Felolvastuk Sulyok Vince oszlói levelét.

Szabad Európa Rádió

1967. július 3.

Sulyok Vince : Nyugati levél

Műsorvezető: NYUGATI LEVELEK sorozatunkban felolvassuk Sulyok Vince kopenhágai levelét.

Narrátor: A dánok közismerten legjelemezőbb tulajdonsága az élet öröm. Határtalanul leleményesek abban, hogy életük mindennapjait annyi kényelemmel, élvezettel, örömmel és vidámsággal töltsék meg és eé, amilyen mértékben az egyáltalán csak lehetséges. Aki hírét hallotta már a dán konyhának, avagy éppenséggel osztályrészül is kijutott a dán ebédlőasztal leirhatatlan sok gyönyörűsége, az tudja, mennyire igazak ezek a megállapítások. Vegyük csak példaképpen a vajaskenyér eléggé mindennapi fogalmát és tényét. A világnak valószínűleg minden részében milliók visznek naponta tízóraira magukkal vajakenyeret. Dániában is. Itt smörbröd-nek (ejtsd: szmörbröd) nevezik., aminek szó szerinti fordítása is vajaskenyér. Eme névbeli hasonlóságon túl azonban a dán vajaskenyér ugyszólván semmiben sem hasonlít a világ többi vajaskenyereihez, a svéd és norvég vajaskenyereket bizonyos fokig kivéve. A legköznapibb dán smörbröd is gasztronómiai csoda, a gasztronómiai inyencség művészetének költeménye, melynek megközelítően hü leírására és jellemzésére is elégtelen a különben ily gazdag Magyar nyelv.

Ahogy a vajaskenyérből inyencséget kreálnak, hasonló módon vannak az élet többi jelenségével is: mindenből a legszibbet, legjobbat, legtöbb örömet és élvezetet varázsolják elő maguknak. Horatius-szal mondhatná el minden dán: Carpe diem; élvezd a napot, élvezd az életet, az élet minden szépségét és örömét. Kispolgárok kispolgári gondolkodása talán? Igen, valószínűleg kispolgárok a dánok – de rendkívül szeretetreméltóan azok! Kispolgári mivoltukat egyébként nem is nagyon próbálják titkolni-rejtegetni, mert nem látnak abban semmi szégyelnivalót, hogy szeretik az életet és annak minden elérhető örömét és gyönyörűségét. Körükben nem sokáig érzi magát idegennek a látogató. S legkevésbé persze éppen ezekben a hetekben-hónapokban, amikor a dán fővárosban szakadatlan sorokban érik egymást az ünnepek, műsorok, rendezvények. Az idei egész nyár egyetlen óriási ünnepély lesz, márpedig ünneplés dolgában igen nehéz felülmulni a dánokat! Főleg akkor, amikor ez az ünneplés magának Kopenhágának szól – abból az alkalomból, hogy most tölti be nyolcszázadik születésnapját.

Nyolcszáz év nem megvetendő életkor egy város számára. S amikor Kopenhágát most nyolcszáz évesnek modják a dánok, tulajdonképpen még rendkívülien szerények is. Kopenhága ugyanis bizonyíthatóan öregebb ennél az életkornál. Régészeti leletek tanúsága szerint már hatezer évvel ezelőtt is emberi település volt a mai főváros helyén, s ennek a meglehetősen korai településnek, halász-vadász telepnek a jelentősége fokozatosan és szüntelenül csak nőtt a bronz- és vaskoron át, ahogyan a kereskedelem egyre nagyobb teret hódított. Kereskedelmi szempontból ugyanis nehezen választhatott volna kedvezőbb fekvést magának a város. Már a neve is roppantul árulkodó ebből a szempontból: kereskedelmi-kikötőt, vásári-kikötőt jelent.

Irott történelmi forrásmunkában első ízben Saxo Grammaticus említi Kopenhága nevét egy 1043-ban lezajlott dán-norvég tengeri ütközettel kapcsolatban. A dánok így joggal tarthatnák fővárosukat ha nem is hatezer évesnek, de legalábbis kilencszázhuszonnégy évesnek! Ők azonban szerényen megelégszenek a nyolcszáz évvel, 1167-re téve Kopenhága születésének napját. Természetesen nem is minden komoly alap nélkül: ebben az évben kezdett ugyanis hozzá Absolon püspök egy erős kővár építéséhez a tengerparton, a mai Kopenhága legszibbében, hogy ezzel kellő és hathatós védelmet nyújtson a kereskedő és halász-polgároknak a kalózzók, valamint a betörő vendek támadásai ellenében.

Absolon püspök jól számított: a vár biztonságot nyújtó védelmében rohamos virágzásnak indult Kopenhága, s gazdasági jelentősége folytán hamarosan a királyok is ide tették át székhelyüket Roskilde-ből, vagyis Kopenhága formálsian is az ország fővárosává let. Háborus pusztításokból, pestisből és más járványokból, tűzvészekből persze bőven kijutott Kopenhágának is az utóbbi nyolcszáz év során, de lakóinak életkedve, ragaszkodása és szorgalma folytán mindig győzedelmesen és megifjodva került ki a megpróbáltatásokból. Egy és egy negyed million lakosa van ma, vagyis gyakorlatilag minden negyedik dán a fővárosban lakik. Észak Párizsának is nevezik ezt a várost, s aki csak néhány napot is ott tölthetett, tudja, hogy jogos a dicséret, noha ebben a formájában helytelen: Kopenhágának ugyanis nincsen szüksége arra, hogy Párizshoz hasonlítsák. Varázsa önmagában van: régiségkereskedésekkel teli ódon utcáiban éppugy, mint szupermodern üzleti

negyedeiben, friss kedvvel száz számra bicikliző lányaiban, piros-kabátos psotásaiban, medvebörkucsmás testőreiben, csodálatos Tivoli parkjában, s abban a bronzból öntött gyönyörű tengeri sellőben, amely úgy ül a Langelinie tengerből kiemelkedő szikláin, alig pár méternyire a parti sétánytól, mintha egyenesen Andersen feledhetetlen és örökszép meséjéből került volna föl a fényre, a szikrázó vitzükör fölé.

A város nyolcszázadik születésnapjára rendezett páratlan megnyitó ünnepek mindenképpen méltóak voltak Kopenhágához és lakóihoz. Az előestén tizsezer fiatal rendezett fáklyás fölvonulást az ünnepi pompában ragyogó, meleg júniusi uralmon át a városháza előtti térre, ahol hatalmas máglyát készítettek az egymásra dobált fáklyarengetegből. Utcabálok, ünnepi szórakoztató műsorok, tűzijátékok következtek ezután, - s mindez még csak a kezdetét jelenti az augusztus végéig tartó születésnap ünnepségnek. A rendezvények egyike mintha csak a nagy dán mesemondó, H.C. Andersen valamelyik nagyszerű és örökszép történetének megvalósulása lenne! Szelleme és ötlet mögötti lelkület minden kétséget kizárólag hamisítatlanul anderseni: másfél kilométer hosszúságban terítették asztalt a főváros szívében, ahol ötvenezer palacsintát, hatvanezer pohár sort és mintegy nyolcvanezer csésze teát, kávé és egyéb üdítő italt szolgáltak fel az arra járóknak – természetesen teljesen ingyen!

De a dán életkedvről és humorról tanuskodik a dán Nemzeti Múzeum ünnepi kiállítása is, mely az utóbbi kétszáz év mennyasszonyi ruháit mutatja be ötletes válogatásban és elrendezésben.

Történelmileg dokumentálható nyolcszáz éve és számtalan ódon hangulatu városrésze ellenére is fiatal, friss város benyomását kelti Kopenhága, elbájolva és rabul ejtve mindenkit, aki csak falai közé elvetődik. Állampolgárságunktól, nemzeti hovatartozásunktól függetlenül érezzük honvágyat ez után a város után mindannyian, akik bármilyen rövid időre is utcait, tereit, parkjait jártuk. Mert Kopenhága az általános emberi életvág és életöröm fővárosa is, nemcsak Dániáé...

Műsorvezető: NYUGATI LEVELEK című sorozatunkban felolvastik Sulyok Vince kopenhágai levelét.

Szabad Európa Rádió

1967. július 27.

Sulyok Vince : Lírai levél egy évfordulón

Műsorvezető: LIRAI LEVÉL EGY ÉVFORDULÓN...Felolvassuk Sulyok Vince irását.

Hang I: Természeti szépségek dorgában kevés ország vetekedhetik a világon Norvégiával, ezzel a keskeny, de kétezer kilométer hosszúságával a Sarkkörön jóval túlra elnyúló északi országgal. Déli csücskétől az északiig akkora a távolság, mint Koppenhága és Athén között. Ez a magyarázata annak, hogy olyan fantasztikusan változatos látványban és élményekben van része annak, akinek alkalmá adódik a déli partoktól a legészakibbra fekvő településekig bejárnia ezt a földet. Erre persze kevesen vállalkozhatnak, s aki megteszi, az is általában csak egy bizonyos évszak benyomásait élheti át – márpedig ezeknek a tájaknak az arculata az év szakai szerint is igen erősen változik, cserélődik. Most éppen egy feledhetetlen ragyogású nyári reggel árasztja fényözönét itt Oszló környékén mindenre: városra, hegyekre, tengerre, kertekre, parkokra, villákra, autókra és emberekre. A Golf-áramlatnak hála olyan enyhe ez az oszlói reggel, hogy Rómában sem lehetne kellemesebb, s ráadásul Rómában aligha örvendeztethetne a növényzet itteni és mostani üde frissességével, s színek valószínűtlen tisztaságával és teljességével.

Mindenképpen elérzékenyülten tudok csak szétekinteni ebben a boldog nyári ragyogásban – s erre a lírai elérzékenyülésre ma több-kevesebb jogot is formálhatok, éspedig egy évforduló ürügyén: ma van ugyanis tíz éve annak, hogy a Koppenhága-Oszló között közlekedő Skandináv Expressz ablakainak üvegtábláin át először villant elém a norvég főváros feledhetetlen látványa. Ahogy a vonat a város fölötti hegyekről lassuló ütemben siklani kezdett lefelé a város szíve felé. Alul szikrázott a fjord vize, tele vitorlásokkal és hajókkal; karéjban üdezölden-kéken integettek a hegyek és domboldalok, teleszórva kertek, színes villákkal, tágas, tiszta otthonokkal; a völgykatlan mélyén zúgott-zümmögött a belváros, a partokon hangyaszorgalommal bologattak

a rakodódaruk százai.

Az áhitott nyugalom és béke, s egy más, igazibb, szebb világ ígérete volt akkor, azon tiz évvel ezelőtti reggelen nekem eza kép. Jugoszláviából jöttem tizedmagammal, hogy a hányattatás és menekülttáborokban töltött öt-hat hónap után itt, Norvégiában kezdjünk új életet, folytassuk tanulmányainkat az egyetemen. Álmatlanságtól elcsigázva, lesoványodva, megkopottan jöttünk. Szétnyűtt, egyetlen pár cipőmből minden lépésnél előbujtaklábujjaim. A város látványa azonban azonnal fölfrissített, vibráló örömmel, a várakozás lázával és a megérkezés izgalmas boldogságával telített meg. Szabad világ szabad légköre, ígéretes lehetőségei várták itt, ezen a földön azt a huszonöt éves fiatalembert, aki akkor én voltam, akit a forradalom leverését követő üldözés elszakított szülőktől, testvérektől, szülőföldtől, kedvestől és egyetemtől, s bujkálásra, majd külföldre-szökésre kényszerített.

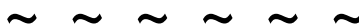
Magamrahagyatva, otthontalanul, nincstelenül és elhanyagolt állapotban érkeztem meg akkor ide Oszlóba. Az emberhez méltó élet és életkörülmények utáni bágy hozott ide, s az, amit a viágnak erről a kiegyensúlyozott, békés sarkáról mindig hallottam.

S most, ennek a feledhetetlen ideérkezésnek tizedik évfordulóján örömmel mondhatom el, hogy ez az északi kis ország Norvégia, minden reményemet és várakozásomat kielégítette. Annak idején lyukas cipőben érkeztem meg, most a hegyoldalban épült modern, szép villák egyikének ujdonsült-boldog tulajdonosaként tekintek végig a festői tájon; tiz évvel ezelőtt az egyetemi tanulmányok folytatásának reményében szálltam ki az oszlói pályaudvarra begördülő vonatból, - most ugyanakkor az egyetemnek tudományos munkatársaként dolgozom minden vonatkozásban a legmesszemenőkiig kelégitő munkakörben; a hajdani fiatalember társtalan magánya is megszűnt: a kertből most feleségem és négy éves fiam hangja hallatszik fel hozzám – Magyar szavak áradása a norvég ég nyári kékje alatt.

De az egyéni vágyaknak e nem remélt arányú megvalósulásánál sokkalta többet jelentett nekem a norvég élet mindennapjaival való megismerkedés, az itteni életmód kereteibe való beilleszkedés. A jugoszláv menekülttábor sivárságában és zsúfoltságában valami belső ösztön választotta velem éppen Norvégiát, hiszen alig tudtam még akkor valamit is erről az országról. Az Ibsen, Hamsun, Grieg zenéjéből megismert Norvégia ugyanis a múlt Norvégiája volt, a 19. századé, vagy a századfordulóé. Annyit azonban tudtam, hogy Európa békés, legbékésebb szöglete vár itt rám Skandináviában, s a forradalom és a menekülés izgalmai után éppen a békesség, nyugalom ígérete tudott leginkább vonzani. – Csak idefönt derült ki, hogy a békességnél és nyugalomnál sokkalta többet kaptam Norvégiával és Norvégiában. Mert ez az ország az élet minden területén megvalósított teljes demokrácia országa. A nép összessége minden hatalom forrása. A nép a legteljesebb szabadságban adhat mindenkor kifejezést véleményének s folyhat bele a közügyek és államügyek tényleges irányításába. Ahogy teltek és az évek, egyre alaposabban megismerkedtem a demokráciának itteni mindennapi gyakorlatával. Az itt töltött évtized a demokrácia iskolájának évtizede let számomra. Számtalanszor elmondtam azóta, hogy tulajdonképpen a magyarság 1956-os nagy októberi álma és elképzelése is valami ehhez hasonló volt: parlamentáris demokrácia, rendezett társadalom, szociális szellem és biztonság, humanista lelkeség. És jólét, rendszeresen és egyre emelkedő életszínvonalraé, a modern ipar termékeihez való természetes jogokkal és lehetőségekkel; a tágas, modern lakásokhoz vagy házakhoz, a kényelmes és szép élethez való természetes jogokkal és lehetőségekkel! S a munkához való nagyon komolyan vet joggal. Ennek példajaként had említsem meg, hogy az ország munkanélküliének a száma mindössze ezer körül van, s ezek zöme is krónikus munkakerülőkből és iszákosokból kerül ki.

A világ népei, az emberek tiz- és százmilliói az egész földkerekségen nem álmodnak, nem kívánnak mást, mint ami engemet tiz évvel ezelőtti teljes megvalósulásában itt Norvégiában várt, s amiben azóta mind nagyobb mértékben és mind tudatosabban minden nap részem van. Ha csak azért hagytam volna el szülőhazámat, Magyarországot, 1957 elején, hogy magamnak anyagi javakban bővelkedő, biztos és szép életet teremtsék, hogy rendezett, szabad társadalomban élhessek, akkor most elégedett lehetnék, mert Norvégiában mindezt elértem. Én azonban elégedetlen vagyok és leszek mindaddig, amíg a magyarországi tiz millióinak és a világ további sok tiz- és százmillióinak csak titkos álma és vágya lehet mindez. Miközben egyszeri emberi életük éveit fanatikus politikai rendszerek, erőszakos part- vagy személyi diktatúrák sivár hétköznapi közt anyagi problémákkal-gondokkal telve múlnak el fölöttük.

Narrátor: Kedves hallgatóink, Sulyok Vince oszlói munkatársunk levelét olvastuk fel.

Szabad Európa Rádió

1967. július 31.

Sulyok Vince : Nyugati levél

Narrátor: NYUGATI LEVELEK...Sulyok Vince norvégiai levelét hallják.

Hang: A nyugateurópai társadalmi fejlődésnek és állandóan növekvő jólétnek van egy velejáró jelensége, amelyre az utóbbi pár év során egyre nagyobb figyelemmel kezdenek néyegetni a hivatásos szociológusok. Már terminus technicus-t is alkottak rá, a modernkori népvándorlás néven katalogizálták kartotékjaikban. Mint a legtöbb terminus technikus, a "modernkori népvándorlás" kifejezés sem a legszerencsésebb szóalkotás, s nem is egészen egyértelmű. Arra utal, hogy minden nyáron milliók és tizmilliók kerekednek föl Skandináviától Dél-Európáig, s csomagokkal teletömött autóikkal elárasztják az autósztrádák széles szalagjainak ezerkilométereit, avagy repülőgépeken vágkáj át a kontinentet Északtól a meleg tengerek partjaiig. E két kategória közül persze az autósok jelentik az igazi népvándorlókat, akiknek életmódja is mind szembeötlőbben nomádossá válik: narancsszínű, kék vagy zöld sátraik ezreiből egyik napról a másikra nőnek elő a roppant sátorvárosok, egy-egy természeti szépség és jó fürdőhely körül, vagy nagyvárosok előterében. Sok ezer kilométer, számtalan országot, távoli tájat és várost járnak be így autózva-sátorozva a turisták milliói minden nyáron. E tömeges vándorlás és világgjárás tudatformáló hatásairól vaskos szociológiai tanulmányok láttak már napvilágot, s valószínűleg még terjedelmesebbek vannak készülöben, ahogyan a népvándorlásszerű turizmus arányai is minden évvel tovább nőnek.

Kétségtelenül hasznos és örvendetes, sőt tudat-tágító hatása ez a nyaranta egész Nyugat-Európán átlüktető emberáradat, melyet a néptömegek folyton növekvő jóléte s a nyugati jóléti államok szociális szervezetsége tesz lehetővé. Hadd fűzzem hozzá a fenti képhez, hogy a nyaranta kilométerek ezreit beszáguldó autos turisták milliói által üzött vakációs forma mellett – másmilyen módja is lehet a vakációzásnak. Elsősorban a norvég nyárra, a norvég vakációzás módjára gondolok, amely gyökeresen eltérő képet mutat a fentitől. Nem a szociális feltételek esetleges norvégiai hiánya miatt persze, ezt misem cáfolja jobban, mint az a tény, hogy 1964-től minden norvég munkavállalót Európában még szinte egyedülálló módon négyhetes fizetéses szabadság illet meg. Emellett a személyautó Norvégiában éppúgy mindenki által elérhető és használt mindennapos szükségleti eszköz, mint Nyugat-Európa több országában.

A norvég kedély azonban a nyári pihenések-vakációzásnak sajátosan norvég formáit alakította ki, melyek lényeges eltérést mutatnak a főntebb vázolt autos turisztikától, noha azt nem zárják ki teljesen. S ha azt nézzük, hogy a nyári szabadság elsődleges célja a pihenés, erőgyűjtés, egészséges fölfrissülés, akkor úgy tetszik, mintha erre a célra a vakációzás norvég formái alkalmasabbak lennének. Hadd hozzam most a norvég nyaraló élmény- és életközelve azáltal, hogy egy saját élményemet mondom el vele kapcsolatban:

Néhány évvel ezelőtt, június első felében, kedves norvég ismerősök egy kis szigetre invitáltak meg pár napra, ottani nyári lakjukba. A késő esti megérkezés és vacsora után azonnal ágyba is bujtunk.

Másnap hajnalban a szobámba ömlő fények teljességétől ébredtem föl. Az ablak fehér függönye ragyogva röpdösött a beáramló tömördek fénytől-levegőtől. Az ablak alatt pedig, alig néhány méternyire a kis faháztól, suhogva, susorogva futott a part szikáira a tenger. Monotóniájában és csökönyös ujrázásában volt valami elmondhatatlanul békés, varázslatos és megnyugtató. A fáradhatatlan víz-suhogásban még a sirályok vijjogása, éles kiáltása is nyugtatónak, pihentetőnek tetszett. Igen, ilyen fölfrissítő, megújító, erőtadó ébredésekre van szüksége az atomkor megfáradt idegű nagyvárosi emberének a nyaraláson – gondoltam az ablak sugárzuhatagában állva és messzenyuló, ezüstösen-párafátyolottan szikrázó vizeket nézve, miközben a hullámok fehér habfoszlányokká zúzódtak alattam az apró szigetek samara csiszolt szikláin. A tenger zúgásán s a sirályok derűs pöfögése hallatszott mindössze hozzám, s ezek a hangok is csak a csöndet, békét és örömet növelték lelkemben.

Azon a sugaras reggelen értettem meg, hogy miért térnek vissza a norvégok minden adandó alkalommal a természethez, annak csöndjéhez, magányához, békéjéhez. S hogy miért olyan népszerű Norvégiában az ugynevezett "hüttázás", azaz a nyári vakációnak, évközben pedig a hétvégéknek "hüttában" való eltöltése. Hüttának errefelé a nyárilakot, nyaralót nevezik, - azt a kisebb vagy nagyobb faházikót, amelyből valahol a hegyekben vagy a tengerparton ugyszólván minden egyes norvég család birtokában van legalább egy. Nyári

szabadságuk heteire ezekbe az egyszerű, gyakran saját maguk által készített, hogy távol a nagyvárosi zajtól-rohanástól, a civilizáció túlságosan is elkényelmesítő tárgyaitól, az ősi természet közelségében éljenek, az önkéntesen magukra vállalt primitive körülmények között, hegyi gyalogturákkal, fürdással, halászással, pihenéssel töltsék napjaikat. A hegyi fenyvesek ózondús, vagy a tengerpartok sós levegőjében minden megvan, ami kedvet, nyugalmat, egészséget és erőt ad.

Főleg fiatal emberek gyakran előszeretettel választják azonban a vakációzásnak egy sokkalta nagyobb követelményeket támasztó módját Norvégiában. Persze az élmény is sokkalta nagyobb lesz általa, mint amit a nyári-lakban eltöltött nyaralás adhat. Az egyszerűség kedvéért nevezzük a vakációzásnak ezt a formáját hegyi, vagy inkább: havasi gyalogturának. Abból áll, hogy két-három jóbarát hátizsákba csomagol kétheti ételmet, melegruhát, fehérműt, hálósákokat és esetleg könnzü kis sátrat, fölszereli magát térképpel és iránytűvel – s nekivág a mérhetetlen fennsíkoknak, melyeken talán még ember sem járt öelöttük. Mondják, hogy kéthetes ilyen gyalogtura után, két hétig együttélve az érintetlen s gyakran vad természettel, egészen mássá válik, szinte kicserélődik az ember. Fridtjof Nensenről, a nagy humanistáról, sarkkutatóról és tudósról hírlík, hogy egy télen, egyedül akarván maradni problémáival, s részben kikapcsolódás és erőgyűjtés céljából is, sítalpon tette meg a Bergen és Oszló közötti s légvonalban 300 kilométeres távolságot. Hasonló vállalkozástól ő maga tanácsolta el később a vállalkozószelleműeket – helyesebben csak attól, hogy egyedül vágjanak neki ilyen utnak. Mert egy lábtörés vagy ficcam is a letragikusabb következményekkel járhat, ha egymagában éri a vándorlót.

A norvégok óriási többsége a főntebb ismertett módokon tölti a szabadságát. Arra használja tehát ezt a szabadidőt, amiért és amire rendelve van: egészséges pihenésre, erőgyűjtésre, fölfrissülésre, környezet – és életmódváltoztatásra, a természettel való hasznos és értékes együttlétre.

Narrátor: Sulyok Vince levelét hallották.

~ ~ ~ ~ ~

HIGHLIGHTS FROM THE 20th CENTURY HUNGARIAN PRESS IN THE WEST

The following writings are presented in this column:

- ✚ Vince Sulyok: *Letter from the West*. (Broadcasted by Radio Free Europe on May 1, 1967).
- ✚ Vince Sulyok: *Bergen Festivities*. (Broadcasted by Radio Free Europe in May, 1967).
- ✚ Vince Sulyok: *Letter from the West*. (Broadcasted by Radio Free Europe on May 29, 1967).
- ✚ Vince Sulyok: *Letter from the West*. (Broadcasted by Radio Free Europe on June 22, 1967).
- ✚ Vince Sulyok: *Letter from the West*. (Broadcasted by Radio Free Europe on July 3, 1967).
- ✚ Vince Sulyok: *Lyric Letter on an Anniversary*. (Broadcasted by Radio Free Europe on July 27, 1967).
- ✚ Vince Sulyok: *Letter from the West*. (Broadcasted by Radio Free Europe on July 31, 1967).

~ ~ ~ ~ ~

A Szerkesztőség itt mond köszönetet Majorné Farkas Anikónak ezen rovat technikai elkészítéséért.